

1896-01-26

SENDER

Johan Rohde

RECIPIENT

Emil Hannover

FACTS

Document type:

Letter

Language:

Dansk

Date explanation:

Datering i brev.

Mentioned people:

Charles Been

Rasmus Christiansen

Francesco del Cossa

Erik Henrichsen

Henrik Jespersen

Jens Ferdinand Willumsen

Kristian Zahrtmann

Archive:

Den Hirschsprungske Samling

TRANSCRIPTION

d. 26. I .96.

Via di Monte Tarpeo. 69. 3 piano 7.

Roma.

Kjære gode Ven!

De skriver — eller rettere skrev; thi det er jo allerede længe siden — at jeg ikke maa glemme Dem; men vær dog for alle Tilfældes Skyld forsikret om, at min Erindring om mine faa gode Venner ikke maa maales med mine Breves Antal. — og lad mig saa ellers begynde med at sige Dem Tak for Brevet og for Deres Nytaarshilsen og bede Dem til Gjengæld modtage min —Uden Fortrydelse, fordi den kommer saa sent.

Jeg læser i Deres Brev, at mine Linjer dog bragte Dem et Pust fra Italien; gid jeg da nu kunde sende Dem en hel lille Scirocco¹, som kunde løsne Dem fra Fundamentet og bringe Dem til at følge Tiltrækningens Lov; men jeg véd ikke rigtigt, hvorledes jeg skal bære mig ad; —det er allerede længe siden jeg skrev et langt romantisk Brev fra til Dem, og hvori jeg mens jeg sad med 3 Vinterfrakker paa, Dyne om Benene, og Kasket ned over Øjnene og dog frøs med Anstand, med glødende Farver havde udmalet for Dem alle de Herligheder, som dette sjældne Land bød paa. —Det var mit Besøg i Ferrara og Cossas Fresker samme Sted, som havde varmet mit Ungkarle-[2]

hjærte saa stærkt — men da jeg saa kom og skulde putte Brevet i en Postkasse, blev jeg dog bange for at min kloge Ven skulde finde det for — ikke ungdommeligt; thi det kan man saamæn ikke faa for meget af i disse Tider — men noget helt andet og meget slemt; og det kom ikke ned fra over Kapitol, men fra den tarpeiske Klippe. — —men kjender De ikke disse FreskerX, som bragte mig i den største Affekt, maa jeg faa Lov at sende Dem et Par Fotografier; og Trøst Dem saa

med, at disse dog vil fortælle Dem langt mere
end al min Lyrik.

Jeg tog fra Pisa for at bruge den mørke og vaade
Tid til at se mig lidt om i Rom. Det var min
Hensigt strax at vende tilbage.

Rom, som jeg aldrig har ventet mig noget af, har
imidlertid ganske bedaaret mig. — Rigtignok
finder jeg her — i Modsætning til alle andre ita-
lienske Byer, selv de mindste, som jeg har været i, —
vanskelig nogen Kunst, jeg gider se paa udover
det Par uforlignelige Værker, som jeg ikke behøver
at nævne for Dem, — Roms Samlinger er for
mig som Ørkener, hvori jeg forgjæves spejder efter
en selv lille Oase —og Roms Kirker ere i Renaissance

—

X i Palazzo Schifanoia

[3]

og de senere Tider hærgede værre end i Barbarernes
værste Tid, og Roms Paladser er den rene Kjedsom-
melighed; men trods alt er jeg henrykt over
at være her.

Jeg flytter mig fra min kolde Klippe op i eller
vel snarere ned i det sixtinske Kapel og er i sam-
me nu oppe paa de højeste Tinder eller langt
over dem, hvor Lynet knitrer igjennem en blaa
Himmel. — eller jeg vandrer mig en Aftentour ud
forbi den gamle St. Agnese langt ud i Kam-
pagnen, eller ud ad Porta St Giovanni eller ad
Via Appia[,] for hver Dag en ny Vej og hver
Dag nye Skønheder, der sætter Gaarsdagens i Skyg-
ge. — gives der noget skønnere end denne store
golde, giftige Kampagne!

Min Bolig ligger oppe i en gammel Gade paa
Toppen af Kapitol eller nærmere bestemt paa
den tarpeiske Klippe; hvor det altsaa lader til
at ogsaa i vore Dage de onde Mennesker havne.
Gaden er lille og tarvelig, af den gamle romerske
Slags. Beboerne tørre deres Tøj i tætte Rækker
tværs over den; og sjældent forvilder Folk, der ikke
har hjemme her, sig op i disse Egne; men er

man op ad den snævre Trappe naaet op til sit
Gaardværelse, har man en Udsigt saa overdaadig,
at vel ikke selve Kong Salomon kunde have

[4]

den bedre.

Paa den lille Gaardterrasse nedenfor Vinduerne paa en
lille Trekant af Klippen risler Nat og Dag et lille
Springvand imellem et Par Appelsintræer, der luer
rødt af modne Frugter. Naar Solen staar højt og
Varmen er som en Sommerdag slikker Naboens 18aarige
Giulietta Solskin her med sin graa Kat; mens vi Na-
boer og Gjenboer hænger over Karmene paa Vinduerne
eller Balkonerne og drøfter, hvem der er den yndeful-
deste og smidigste af de to i deres kaade Krum-
spring.

Men bagved Pigen, Katten og Appelsinerne breder
hele Forum Romanum sig, — dér glindser de Fliser
som Cæsars Fod har traadt, og dér ligger den Bue
der minder en om det mærkeligste Folk; dér er
Constantins Basilika, der er det alt sammen som man
har læst om fra man var en lille Dreng. —

Men jeg ser meget mere — lige fra Maria
Maggiore og op til Lateran og bag den mørke
Middelalder ligger saa Sabinerbjergene og glim-
ter med deres Snetoppe i Solskinnet akkurat
præcist paa samme Maade som de glimtede
til den gamle Horats, da han skrev sine Oder
til dem.

Tilhøjre nede bag Janus Buen rager Taarnet
op fra Maria in Cosmedin, jeg ahner Tiberen
og skimter i det fjerne Kampagnen; men midt
for mit Vindue er Udsigten lukket af et vældigt

[5]

Skjærnbræt — et kongeligt eller kejserligt snarere — det
er Palatinerhøjen med sine røde hvælvede Sider
og sin af mørke Cypresser og slanke Palmer frynsede
Kam, der ligger kun en 3-4 Gaders Bredde
borte.

Ja De kjender det jo alt sammen og véd hvor smukt
her maa være. — og al denne Herlighed skaffer

jeg Dem, om De kommer[,] for — 30 Lire om
Maaneden!

Naar saa Dagværket er forbi vandrør "Klippen", som
man kalder os for, der bor her — to unge for-
friskende Nordmænd og Henrik Jespersen — ned over
Kapitoliets Trapper til alle vore lukulliske Smut-
huller. En gaar til Bageren[,] en anden til Høke-
ren, men hos Stegemanden møder vi alle for
at se, om han har noget rigtig godt paa
sit Spid — for 5 Soldi — og saa bænker vi os
med al den gode Mad i Vinknejpen, hvor
man næsten forærer os den dejligste Vin!

—

Men ikke det mindste Gode er den Fred og Ro, man
nyder hernede, og som jeg ikke har kjendt Mage
til i mange Aar. — langt borte fra Kjøbenhavns
Sladder og Skandaler. — og da jeg saagodtsom intet
andet har hørt end nøgterne Familiemeddelelser, vil
De kunne forstaa, at hverken Deres Giftermaal

[6]

eller Deres Romaner ere komne til min Kundskab.
Enkelte Dønninger efter Mudderet derhjemme ere dog
Naaede herved, og jeg formoder saaledes at man
fuldt i disse Dage ere i Færd med at lade den
frie Udstilling og de frie StudieskolerX forsvinde af
de levendes Tal.

Med hvilken Vemod og Bitterhed jeg maa tænke
herpaa[,] vil De vide; jeg er jo dog naar alt
kommer til alt den virkelige Fader til disse
to Foretagender, paa hvilke jeg i disse to Tiaar
har ofret nogle af mine bedste Kræfter — paa at
konsolidere dem og holde sammen paa dem
ikke mindre end paa selve deres Tilblivelse.

Jeg kan kun yde en passiv Modstand; thi
der hvor Hjælpen skulde komme fra vil jeg i Læng-
den kun vente forgjæves; det er Lugten fra Kjød-
gryderne, der vinker; men man vil blive sørgeligt
skuffet.

Det synes at være min Slægts Lod i Danmark
paa alle Omraader at se kraftige og tilsyneladen-

de sunde Spirer skyde op med en Orm i
Hjærtebladet, en Orm som just, naar Planten
skal til at udfolde sig, skærer Stænglen over.

—

X Et Par norske Malere, der paa Gjennemrejse har været
i Kjøbenhavn, har fortalt et Par af mine herværende Be-
kjendte, at Studieskolernes Udstilling er den bedste Udstilling
af moderne Kunst, de har set.

[7]

og denne Orm synes ikke at være til at udrydde.

—

For et Øjeblik siden bragte Postbudet mig en stor Pakke
ægte dansk Blaar, ret en fin Vare til at putte
i Øjnene paa smaa danske Bælame, som
elsker dette som deres daglige Brød.

Det var et stort Sammensmælningsforslag, Udstil-
lingsreform, tror jeg man kalder det; og som
De formodentlig kjender.

Hvad man laver paa Charlottenborg er mig personlig
Ligegyldigt, da jeg i hvert Fald ikke agter mig derop,
men det forekommer mig dog et stivt Stykke at
lyde dette dummere Opkog af det gamle Regulativ,
som Forhandlingsgrundlag; — men man modtager det
formodentlig som noget meget ædelmodigt. — den
Idé med de to Aldersklasser er især snedig og
ikke saa galt funden paa; derved opnaar man
jo for Fremtiden at skjære en eventuel Opposition
i to Stykker og gjøre den ganske kraftsløs.

— Forøvrigt har jeg — naar jeg undtager et Par Breve
jeg har vexlet med Zahrtmann — været ganske

—

[Indskudt note:]

Hvad min egen Deltagelse angaar — den jeg forøvrigt
ikke selv har nogen Del i — da har den sikkert gjort et
ret ubetydeligt Indtryk, efter hvad jeg kan forestille mig — ;
jeg faar se om det er mig muligt endnu at vinde et Slag.

[8]

uden Rapport med den frie Udstilling og dens
Parthavere. —

—

At De atter kommer sammen med Willumsen
glæder mig meget — jeg haaber at det gamle For-
hold snart maa blive oprettet igjen. — det gjæl-
der jo nu om at holde lidt sammen paa
Stumperne. —

Ja som sagt, jeg kan kun ønske Dem at
De kunde komme — om det saa kun var
en Smule — herved — lev i hvert Fald
vel til vi ses

Deres hengivne Ven

Johan Rohde

Hils Been, Henrichsen og Christiansen.

¹ Scirocco er en ørkenvind der blæser ind fra Sahara over middelhavsegnene særligt i de sene sommermåneder.

D. 26. 1. 95.

Via di Monte Tarpeo. 69. 3 piano 7.

Roma.

Kjære gode Ven!

De skrive - eller rettere skrev; thi du er jo allerede længe siden - at jeg ikke må glemme Dem; men var dog for alle Trefædres Skyld frisket om, at min Erindring om mine gamle Venner ikke må males med mine Brevs Aandal. - Og lad mig saa ellers begynde med at sige Dem Tak for Brevet og for Deres Nytaarstilsen og hils Dem til Gjenkjæld modtage min - og den Forhyldet, fordi du kommer saa sent.

Jeg læser i Dens Brev, at mine Linges ~~og~~ bryde Dem et Tust for Italien; giv jeg da en kende om de Dem en hel lille Diarico, som rummer dem om fra Fundamentet og bringer Dem til at give Tiltænkningens Lov; men jeg vil ikke iagte, hvorledes jeg skal være mig ad; - Du er allerede længe siden jeg skrev et langt romantisk Brev ~~for~~ til Dem, og hvori jeg nævnte jeg var med 3 Vinterfraktes par, Dyner om Benene, og Kasket med en Djævel og dy for med Austrub, med glødende Farver havde indmalet for Dem alle de Helligheder, som dette sjælske Land bød paa. - Det var mit Besøg i Ferrara og Coscas Tæske samlested, som havde været mit Ulykkel-

højst saa stædt — men da jeg saa rom og skulde
gaa til Borers i en Postkasse, blev jeg dog bange
for at min kære Ven skulde finde det for
ikke ungdommeligt; thi der var man saamen
ikke for for meget af i disse Tider — men noget
helt andet og meget slemt, og det kom ikke net
for over Kapitol, men fra den Tarpeiske Klippe —
— men kjendte De ikke disse Træer⁺, som bygte
mig i den største Afsætt, naar jeg saa var at sende
Dem et Par Fotografier; og trost Dem saa
med, at disse dog vil fortælle Dem langt mere
end al min Lyrik.

Jeg tog fra Pisa for et Par Dage den mørke og vrede
Tid til at se mig lidt om i Rom; der var min
Hensigt strax at vandre tilbage.

Rom, som jeg aldrig har ventet mig noget af, har
indvirkning ganske bedaant mig. — Rigtig nok
finder jeg her — i Overensstemmelse til alle andre Ita-
lienske Byer, selv de mindste, som jeg har været i —
sandskellig nogen Kunst, jeg giver se paa ind over
det Par uforgjævelige Værker, som jeg ikke behøver
at nævne for Dem, — Rom's Samlinger er for
mig som Gæster, hvori jeg forgyder mig efter
en selv lille Oase og Rom's Kirker er i Renaissance.

⁺ i Palazzo Strozzi.

og de smaa Tider, herjeder vore end; Barbarens
første Tid. og Romus Salades er den rene Kjæd-
sommelighed; men trod alt er i henrykt over
at vore her.

Jeg flytter mig fra min søde Kæppe op i eller
til snoren ned i det sirtenske Kapel og er i sam-
me nu oppe paa de højeste Tindes eller laup
over dem, hvor Lyset knitter igennem en blaa
Himmel. — eller i vandet mig en Aftentime i
for den gamle St. Agnese laup ind i Kam-
pagne, eller ind ad Porta St. Giovanni eller ad
Via Appia i den Dag en ny Vej og hver
Dag nye Skjæbner, de sætter Gæst dages i Slæg-
ge. — Giv de nye Skjæbner end den store
guld, guld Kampagne!

Min Bolig ligger oppe i en gammell Gade paa
Toppen af Kapitol eller nærmere bestemt paa
den færdigste Kæppe; her der altsaa lader til
at ogsaa i den Dag de onde Mennesker haave
Gaden er lidt og færdig, af den gamle romerske
Slæg, Betreffe sin døde Tøj i tætte Rækker
her over dem, og spildens forvildet Folk, der ikke
har kjennet her, sig op i disse Egne; men er
man op ad den smaa Trappe naaet op til det
nye Guardarbio, har man en Udsigt over overdaag,
at vil ikke se den Kong Salomon Ende have

den bedre.

Paa den lille Gaardterrass vedinder Vinduen paa en
lille Tilkant af Heippen rinder Nat og Dag et lille
Springvand imellem et Par Appelsintræer, der ludo
vildt af modne Frugter. Naar Solen staar højt og
Varmen er som en Sommerdag stikker Naboens 18 aarige
Giulietta Soleris her med sin grøn Hat, mens i Ka-
toer og Gintore hænger over Færmene paa Vinduen
eller Balkonens og drøpler, hvem der er den yndigste
Jente og smidigste af de to; dens raade Krøm-
spring.

Inden bagved Tegen, Katten og Appelsintræet bræder
helt forrum Romanen sig, — der glimder de Tårne
som Cæsars Tæt har traadt, og der ligger den Dæl
der minder en om det mestekjæreste Folk; der er
Constantins Basilika, der er det altsammen som man
har læst om for man var en lille Drenge. —

Men i ser meget mere — lig for Maria
Maggiore og op til Lateran og bag den smukke
Midtbladde ligger saa Patricierhøjene og glim-
ter med dens Treløppe; Solstrømmen atkædet
precist paa samme Maade, som de glimtede
til den gamle Horats, da han skrev sine Ode
for den.

Tilhøje ned i Janus Buler rager Taaerne
op for Mærke i Cosmedin, i alene Tiberen
og skintet i det gamle Kampagnen; men midt
for mørk Vindue se Udbylten luktet af et veldigt

Stjærnbroet - et kongeligt eller kejserskift snarere - det
 er Galatins krigens med sine røde hvalende Sider
 og sin af mørke Cypresser og slanke Palme fyldt
 Kam, der ligger rim i 3-4 Gader Bredde
 borte.

Ja de Ejendoms de jo alt sammen og ved her smides
 her man ven. - og alt den Skjæbnen skaffer
 sig Dem, om De kommer for - 30 Lins om
 Maanedne. !

Naa saa Dagvædet er fort. vandte "Klippen", som
 man taler om her, der ligger her - to Tunge for
 fiskende Normænd og svenske Fiskepersoner - nedover
 Kapsteds Trapper til alle om hvalende Smut-
 mellem. En gaar til Baggen en anden til Høje-
 om, men her Stegemanden møder vi alle for
 at se, om han har noget rigtig godt paa
 sin Spid - for 5 Soldt. - og saa tænker vi os
 med at den gode Mat i Vintnejsen, hvor
 man næsten forrest er den dyreste Vin!

Men ikke det mindste Gode er den Fuld og Ro, man
 nyder hermed, og som jeg ikke har kjendt Mangel
 paa mange Aar. - langt borte fra Kjöbenhavns
 Sladder og Skandaler. - og da jeg saa godt som intet
 andet har kjendt end rigtige Familienforhold, vil
 det kunne forstaa, at hvilken Dens Giftermaal

eller dens Romane ere komne til min Hindeb
indre Dönninger eller Minderet derjemme er dog
aaendt hermed, og is formodes saaledes at man
født i disse Dage er i Færd med at lade den
frie Udstilling og de frie Skole⁺ formere af
de lærdes Tal.

med hvilken Venskab og Bitterhed is man tænke
heper til de vidt; jeg og jo dog naar alt
kommer til alt den virkelige Fader til disse
to Foretagender, saa hører is i disse to Tiaar
har ofret nogle af mine bedste Krefte -- saa at
konsolider dem og holder sammen saa dem
ikke mindst end saa selv den Tilblivelse

Ja kan rim godt en passiv smertelid; thi
de hvor Hjælpen stænd somme for vil is i Læng
den rim vakte forjættelse; det er Længen for Kjød-
gryden, de vinder, men man vil bli sørgelig
stræffet.

Det synes at være min Slags Lot: Danmark
saa alle Omraader at se kraftige og tilgængelige
de stunde Fjens skyde op med en Arm i
Hjælpebladet, en Arm som just, naar Plante
skal til at udføre sig, eller stænglen over.

+ Et Par norske Malere, der saa Gennemsejere har været
i Kjöbenhavn, har fortalt et Par af mine bekendte Be-
kjendte, at Skole⁺skolens Udstilling er den bedste Udstilling
af moderne Kunst, de har set.

og dem som synes ikke at være til at indrykke.

For et Qjerske ^{siden} bryde Postbudet mig en stor Takke
af de danske Bønder, ret en fin Varsel til at sætte
i Qjernen paa smaa danske Bønder, som
elsker dette som deres daglige Brød.

Det var et stort Sammenstemningsforslag, Udsted
Lingsreform, hvor i man kaldte det 3 og som
de formodentlig fjender.

End man har paa Charlottenborg er mig personlig
ligegegned, da i i det Fald ikke agter mig derop,

men de forkommer mig dog et stort Stykke at
byde dette Summe Oplysning af det gamle Reglement,
som Forhandlingsgrundlag; - men man overbryder det
formodentlig som noget meget ædelmodigt. - Den
3de med de to Aldersklasser er især smedig og
ikke som galt fjender paa; derfor opnaar man
jo for Fremtiden at sige en eventuel Opposition
i de Stykker og gøre den ganske kraftløs.

- Frøenst har i - man i indlægget et Par Ord
i har været med Zartmann - som ganske

Skud min egen Deltagelse angaar - den i Frøenst
ikke selv har været Del i - da har den vistnok gjort et
et utrykkeligt Indtryk, efter hvad i kan forestille mig -
i har et en de 4 mig mest endende at vinde et Styk.

uden Rapport med den fine Udstilling og den
Pasthans. —

At De altid kommer sammen med Willumsen
glæder mig meget — jeg haaber at det gamle For-
hold snart naar bliv oprettet igjen. — det gjælder
de jo nu om at holde lidt sammen paa
Stemmen. —

Ja som sagt, jeg kan rimt ønske Dem at
De altid kommer — om De kan rimt om
en Smule — herved — Lev i hest Færd
med det vi ses Den Kærlige Ven

Johann Poulsen

Lige Blev, Hanchen 7 Christiansen.